

НЕЗАКОННИЙ ОБІГ НАРКОТИКІВ ТА БОРОТЬБА З НИМ

БАЛАБАН Інга Миколаївна - студентка V-го курсу Міжрегіональної академії управління персоналом інституту права імені князя Володимира Великого

У статті розглянуто стан та масштаби поширення незаконного розповсюдження і обігу наркотичних засобів та зростання становлючої загрози життю і здоров'ю націй. Розкрито правову природу незаконного обігу наркотиків як злочину міжнародного характеру та шляхи протидії незаконному обігу наркотиків у рамках європейських міжнародних структур.

Ключові слова: наркотичні засоби, наркоманія, наркоіндустрія, незаконний обіг наркотиків, міжнародне співробітництво, боротьба проти незаконного обігу наркотиків, злочин міжнародного характеру.

В сучасному світі злочинність набуває глобального характеру, що являє собою серйозну перешкоду на шляху економічного, політичного і соціального розвитку всіх країн світу, тому проблема боротьби зі злочинністю стає справою не лише кожної окремої держави, а й ряду держав, які відповідно до Міжнародних договорів, укладених між ними, прийняли згоду про співробітництво. Злочинність постійно удосконалює свої форми, методи та способи, які раніше не були відомі криміналістам, що негативно впливає на об'єктивність та швидкість їх розкриття.

Правоохоронні органи різних країн відзначають, що все частіше стикаються зі злочинном, який і так вже на сьогодні є розповсюдженим по всьому світі, що має назву: незаконний обіг наркотиків.

Незаконний обіг наркотиків – це багатогранне явище, яке набирає достатньо швидкого поширення в суспільстві, та молоді зо-

крема. Найстрашніше те, що вже підліткам шкільного віку вдалось скуштувати їх, наше молоде покоління, якому надалі належить народжувати дітей та керувати нашою державою. Масштаб незаконного обігу та немедичного вживання наркотичних засобів та психотропних речовин зростає до ступеня серйозної загрози здоров'ю кожної нації, соціальної, політичної та економічної стабільності і зокрема безпеки кожної розвинутої держави.

Проблема боротьби з незаконним обігом наркотиків вже десятки років не припиняє хвилювати світ, тільки набирає все більшого поширення в суспільствах та між молоддю. Цього питання торкається не мала кількість науковців, які, досліджуючи його, намагаються знайти причини та способи подолання такого шкідливого явища, як наркодіяльність, за якою слідує руйнування націй. Цій сфері присвячена досить велика низка наукових досліджень, зокрема це праці: С.С. Горькавого, О. Дудорова, А. Музики, А. Гурова, Г. Вітткемпера, Л. Галенської, Є. Бабаяна, У. Зібера, І. Карпеца, М. Леві, К. Мюллера, А. Наумова, В. Овчинського, П. Бернасконі, М. Піта, О. Светлова, Т. В. Щербатенка, В. Панова, І. Лукашука та інших. Недарма дана тема роками залишається актуальною.

Наркоіндустрія з обігом, приблизно 8 % світової торгівлі, неухильно вдосконалюється, підвищуючи технічний, фінансовий потенціал, адаптуючи новітні досягнення науково-технічного прогресу до своїх потреб.

Тому й не дивно, що транснаціональні наркосиндикати використовують в своїй злочинній діяльності найсучасні засоби озброєння і боєприпаси, системи електронного оснащення та інше.

Метою цієї статті є виявлення особливостей механізму протидії незаконному обігу наркотиків міжнародними організаціями завдяки їх співробітництву.

Відповідно до поставленої мети слід взяти за необхідне виконання таких завдань:

- оцінити стан поширення незаконного розповсюдження і обігу наркотичних засобів;

- визначити масштаби розповсюдження наркотиків та зростання становлючої загрози як життю і здоров'ю людей, так і самим суспільствам;

- дослідити систему співробітництва держав щодо протидії незаконному обігу наркотиків;

- проаналізувати механізм протидії незаконному обігу наркотиків міжнародних організацій: Організації Об'єднаних Націй, Інтерполу;

- підкреслити важливість об'єднання зусиль різних країн та результати їх співробітництва.

Сучасну систему інституційного співробітництва в Європі щодо протидії незаконному обігу наркотиків складають міжнародні організації, міжнародні спеціалізовані органи, спеціалізовані міжнародні регіональні організації та органи, державні органи та організації [3., С.115].

Протягом останніх років існує тенденція до динамічного зростання кількісних показників щодо осіб, хворих на наркоманію та великої активності злочинності у сфері наркобізнесу. В Україні, наприклад, за рівнем злочинних прибутків від незаконної торгівлі наркотиками не може зрівнятись жодна інша злочинна діяльність, всередньому, щорічно прибутки становлять від 1000 до 1500 млрд. дол. США, не дарма в нашій державі наркобізнес є досить активним, адже тут крутиться така велика сума грошей.

Розповсюдження наркотиків має досить негативні наслідки, які руйнують здоров'я, власну гідність та повагу до інших людей, руйнують потенціал суспільств.

В результаті зловживання наркотичними засобами настає інтелектуальна, фізична, психічна, моральна деградація особи, знижується її позитивна соціальна активність, звужується коло інтересів особи, що призводить до розпаду соціальних зв'язків [6., С. 34]. В свою чергу наркомани вчиняють суспільно-небезпечні діяння, що шкодять суспільно-активним відносинам. Немедичне вживання наркотичних засобів суттєво підвищує загрозу зараження СНІДом. Вироблена міжнародна стратегія боротьби з поширенням наркоманії, що включає чотири основні напрямки:

1. Удосконалення системи контролю при застосуванні наркотичних та психотропних фармацевтичних препаратів;

2. Досягнення рівноваги між попитом та пропозицією контрольованих наркотиків для їх використання у медицині та науці.

3. Припинення постачання наркотиків із нелегальних джерел.

4. Лікування наркоманії та соціальна реабілітація наркоманів [1., С. 47].

Дослідження питань виробництва і продажу наркотиків проводяться відповідними місцевими та національними владами. Неабияку роль контролю в вивченні та ідентифікації нових тенденцій у торгівлі наркотиками на міжнародному рівні відіграють Організація Об'єднаних Націй та Міжнародна Організація Кримінальної Міліції (Інтерпол).

Проблеми контролю над наркозлочинністю періодично обговорюється на Генеральній Асамблеї та Конгресах ООН, Економічній і Соціальній Раді ООН, на яких приймаються відповідні стандарти, принципи та рекомендації, що закріплені в документах, це і в численному ряді декларацій, конвенцій, резолюцій тощо. Сучасну основу системи міжнародного контролю над наркотиками становлять Конвенція 1961 року з поправками, внесеними до неї згідно з Протоколом 1972 року, Конвенція 1971 року і Конвенція 1988 року. Приєднання всіх держав до цих Конвенцій і належна імплементація їх положень є непорушною умовою ефективного контролю над наркотиками в усьому світі [2., С. 137].

Боротьба із незаконним обігом наркотиків у наш час ускладнюється все більше. Поряд з відомими видами наркотичної залежності поширюються нові її види, наприклад грибна наркоманія. Спеціалісти Інтерполу прогнозують поширення нових наркотиків, що можна отримати із кактусів, як ми знаємо, різновидність яких досить значна. В Бразилії виведено нову наркотичну рослину – епаду, а на нелегальному білоруському ринку наркотиків з'явилась нова речовина – кат, із сильною наркотичною дією, що має рослинне походження [1, С. 50].

Міжнародна організація, що приймає безпосередню участь у боротьбі з незаконним обігом наркотиків є Міжнародна Організація Кримінальної Поліції (Інтерпол), що була створена в 1923 році. Основними цілями Інтерполу є: забезпечення широкої взаємодії всіх установ кримінальної поліції із дотриманням чинного законодавства в дусі Загальної декларації прав людини; створення і розвиток інститутів, які можуть сприяти ефективному попередженню кримінальної злочинності, в свою чергу і незаконному обігу наркотиків. У боротьбі з незаконним обігом наркотиків Інтерпол керується багатьма міжнародними правовими документами, зокрема Конвенцією ООН про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 року. Міжнародна Організація Кримінальної Поліції у більшості випадків відіграє роль координатора та забезпечення системи зв'язку між правоохоронними органами різних країн. А сама протидія незаконному обігу наркотиків здійснюється країнами самостійно [5, С. 36].

Торгівля наркотиками не має меж, оскільки вона пов'язана з іншими серйозними злочинами, найчастіше з контрабандою людьми, організованою проституцією та піддробкою туристичних документів. Вона втягує в обіг виробників, кур'єрів, поставальників, дилерів і користувачів у всіх 188 державах – учасниках Організації Інтерполу. І це не чиясь там видумка; варто навести найпростіші приклади. Пігулки «Екстезі», вироблені в Європі, призначені для продажу в Північній Америці, Південно-Східній Азії, Океанії або Східній Європі, у той час як Південна Америка постачає кокаїн, рух яко-

го закінчується в місцях, настільки віддалених і різних, як Канада, Південна Африка та Італія. [4., С. 36].

Не можна не відзначити діяльність ООН щодо боротьби з незаконним обігом наркотиків. Відповідно до положень Єдиної Конвенції про наркотичні засоби, укладеної 31 березня 1961 року, держави-учасниці визнають компетенцію ООН щодо здійснення міжнародного контролю за наркотичними засобами та згідні доручити Комісії з наркотичних засобів Економічної та Соціальної Ради ООН та Міжнародному комітету з контролю за наркотиками ООН функції, що передбачені Єдиною Конвенцією [9].

У грудні 1988 року було прийнято Конвенцію Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин. Цей документ удосконалює механізм міжнародного контролю за розповсюдженням наркотиків, значно посилюючи дієвість контрзаходів проти незаконного обороту наркотиків.

ООН допомагає країнам знаходити нові шляхи контролю за попитом на наркотики та за їх пропозицією. Комісія ООН з наркотичних речовин є головним міжнародним органом, який формулює політику з усіх питань контролю за наркотиками в світі. Уся діяльність ООН з контролю за наркотиками координується Міжнародною програмою ООН з контролю за наркотиками, яка керує міжнародною боротьбою зі зловживанням наркотиками, стежить за тенденціями виробництва, вживання та обігу наркотиків і допомагає виконанню міжнародних угод з контролю за наркотиками. Для того, щоб обмежити сферу застосування наркотичних засобів і протистояти нелегальному їх обігу, Міжнародне управління контролю за наркотиками докладає максимум зусиль. [8, С. 42].

Згідно з даними міжнародного комітету Організації Об'єднаних Націй з контролю за наркотиками, всесвітня кількість споживачів стимуляторів типу амфетамінів більша, ніж загальна кількість споживачів кокаїну та героїну. Проблема охорони здоров'я все частіше дає про себе знати. Нею займається Всесвітня організація охорони здоров'я

(ВООЗ), що є компетентним міжнародним органом у сфері охорони здоров'я та спеціалізованим органом ООН. Програми діяльності ВООЗ спрямовані на формування списків основних лікарських засобів, і це надає можливість національним органам у галузі охорони здоров'я критично оцінювати психотропні речовини в країнах, визначаючи її недоліки або позитивні наслідки. Службами охорони здоров'я, органами соціального забезпечення та правоохоронними органами держав реєструється попередження про зловживання новими речовинами. Постійне надходження нової та достовірної інформації в ВООЗ та Комісію з наркотичних засобів має значення для внесення необхідних змін та доповнень до Конвенції ООН [1, С. 53].

Проблемою залишається те, що окремі держави порушують міжнародні принципи, що приймаються, узгоджуються та повинні виконуватись близько двохсот країнами. Як наголошує Міжнародний Комітет ООН з контролю за наркотиками, дискусії з питань легалізації використання наркотиків у медичних цілях, що підлягають міжнародному контролю, а також висвітлення цього питання засобами масової інформації відображає широко поширене нерозуміння учасниками міжнародних угод з контролю за наркотиками своїх обов'язків. Наприклад, в Нідерландах застосування гашишу є легалізованим, що прямо порушує основний принцип міжнародного контролю – принцип універсального застосування всіх положень міжнародних конвенцій [1, С.51].

Залишається радіти тому, що скрутна ситуація, яка склалася з розповсюдженням наркоманії, не набула ознак загальнолюдської епідемії і не кожний громадянин зловживає наркотичними засобами [6, С. 32]. І немале досягнення в цьому належить як внутрішньо-державним, так і міжнародним організаціям, шляхом прийняття актів, розробкою програм для подолання та перешкодження розповсюдженню наркотиків, широкому застосуванню законодавцем превентивних можливостей кримінально-правових заходів з наркотизмом.

SUMMARY

The state and scales of distribution of illegal distribution and appeal of narcotic facilities and growth of stanovlyuchei threat life and health of nations is considered in the article. Legal nature of illegal appeal of drugs is exposed as to the crime of international character and ways of counteraction the illegal appeal of drugs within the framework of the European international structures.

Література

1. Васільєва В. О., Ємченко І. В. : Експертиза наркотичних та вибухонебезпечних речовин. Підручник. – Львів: « Компакт – ЛВ », 2005. – 304 с.
2. Горькавий С. С. Поняття незаконного обороту наркотиків як злочину міжнародного характеру / С. С. Горькавий // Наукові записки Інституту законодавства ВРУ. – 2011. – 3(6). – С. 135-140.
3. Горькавий С. С. Європейський інституційний механізм протидії незаконному обігу наркотиків / С. С. Горькавий // Наукові записки Інституту законодавства ВРУ. – 2011. – № 2(5). – С. 114 – 118.
4. Старжинський В.С., Старжинський СВ., Хотенець П.В Навчальний посібник/Інтерпол. Міжнародна організація кримінальної поліції.: – Харків: Бурун Книга, 2006. – 112 с.
5. Карпенко Є. М.: Діяльність Інтерполу та Організації Об'єднаних Націй у запобіганні незаконному обігу наркотиків. // Економіка. Фінанси. Право. – 2010 – С. 33-36.
6. Мирошніченко Н. А., О. В. Козаченко. Навч. Пос.: Кримінально-правова боротьба з розповсюдженням наркоманії. – Одеса «Юридична література», 2005.
7. Щенин Н., Сулейманова Г.. Наукова стаття: Наркобизнес – глобальная проблема XXI века // Мировая экономика и международные отношения, 2006. – №6. – С. – 50-57.
8. Питання та відповіді про ООН// Імідж та реалії.
9. Єдина Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_096